

Diagnoza potrzeb i barier w zakresie edukacji zawodowej w ZSRCKU w Wojśławicach

1. Cele diagnozy

- określenie profilu społecznego uczniów, ich potrzeb i aspiracji zawodowych, postaw wobec pracy oraz skłonności do uczenia się przez całe życie
- określenie jakości kształcenia zawodowego w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych
- zdefiniowanie poziomu dopasowania kwalifikacji i kompetencji uczniów i absolwentów technikum w ZSRCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych do potrzeb rynku pracy
- ocena szkół w zakresie wyposażenia bazy dydaktycznej w pracowniach specjalistycznych pod kątem możliwości przygotowania uczniów do poruszania się po rynku pracy oraz wzmocnienia postawy kształcenia się przez całe życie
- określenie bieżących potrzeb pracodawców/partnerów społeczno-gospodarczych, ich oceny jakości kształcenia w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.

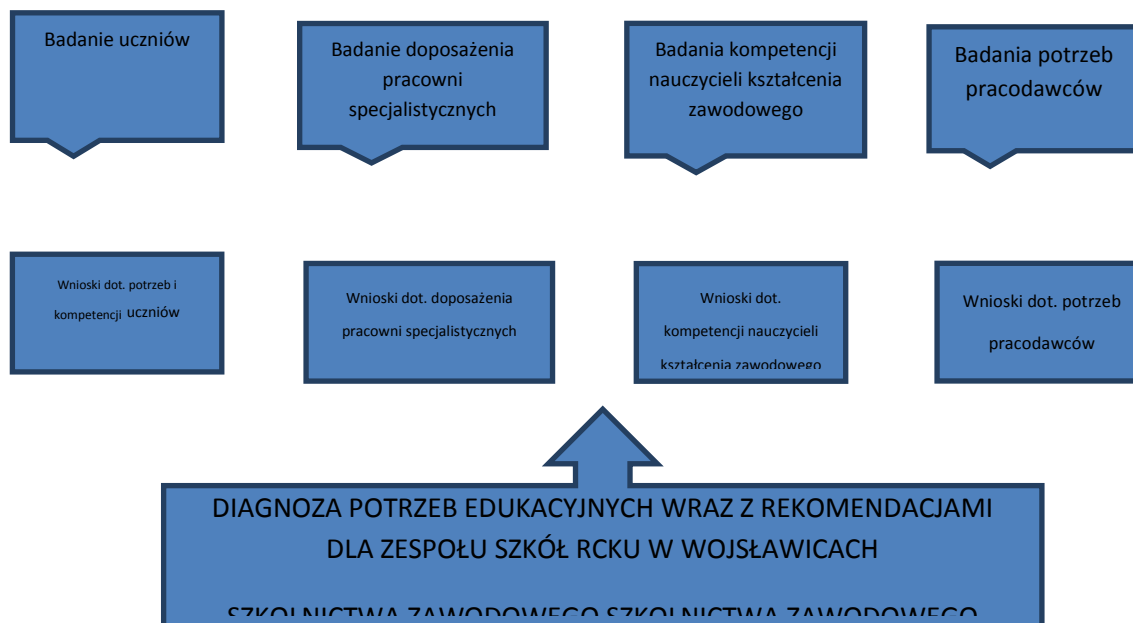
2. Narzędzia badawcze

- PAPI - ankiety dla ucznia, dla nauczyciela, kwestionariusz wywiadu z dyrekcją
- TAPI- wywiad telefoniczny z pracodawcami
- analiza wykazu środków trwałych w ZSRCKU w Wojśławicach
- analiza wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojśławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych w 2014 roku.

3. Grupa poddana badaniom

- 12 nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu (7 nauczycielek, 5 nauczycieli/instruktorów)
- 140 uczniów (95 uczniów/45 uczennic)
- 10 pracodawców

4. Schemat realizacji diagnozy w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.

Zespół ds. ewaluacji w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach przeprowadził całościową i wielowymiarową diagnozę potrzeb i barier w zakresie edukacji zawodowej w technikum w ZSRCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych.

5. Ogólny proces identyfikacji i analizy potrzeb i barier edukacyjnych w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych przebiegał następująco:

- zdefiniowanie i zdiagnozowanie obszaru, który poddany został analizie (w tym wypadku zdecydowano się na szerokie potraktowanie obszaru diagnozy obejmującego nie tylko uczniów i nauczycieli w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach, ale również wyposażenie pracowni, ich otoczenie, czyli pracodawców i instytucje rynku pracy)
- zbieranie danych rzucających nowe światło na problemy występujące w diagnozowanym obszarze (w ramach projektu zbierano dane zastane, jak i przeprowadzono szereg badań ilościowych i jakościowych)
- analiza danych zebranych w badaniach
- identyfikacja przyczyn problemów, które mogą obejmować potrzeby edukacyjne (w identyfikację przyczyn i wielostronną analizę problemów zostali włączeni na zasadzie partnerstwa lokalni przedsiębiorcy)
- ustalenie ważności hierarchii problemów i potrzeb edukacyjnych
- proponowanie możliwych rozwiązań.

6. Wnioski z analizy problemów:

- **Niedostateczne kompetencje nauczycieli w kształceniu uczniów, jako przyszłych uczestników rynku pracy.**

Aby przygotować uczniów do wykonywania zawodu na stanowisku pracy odpowiadającym nowoczesnym realiom, niezbędni są nauczyciele zawodu, którzy sami mają doświadczenie w pracy w takich właśnie warunkach. Okazuje się jednak, że 75% nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz co 100% nauczyciel praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w technikum w ZSRCKU w Wojsławicach, nie posiada kompetencji i doświadczenia w zakresie nowoczesnych technologii związanych z nauczaniem przedmiotem. Co więcej, gdy zestawia się te wyniki z opisaną powyżej strukturą wiekową kadry, można spodziewać się, że większość osób z praktyką zawodową zdobyła ją wiele lat temu. W tym świetle nie zaskakuje, że prawie 62,5% spośród lokalnych pracodawców zatrudniających absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych jest niezadowolonych z ich przygotowania zawodowego. Badania wykazały także niski poziom znajomości języka obcego zawodowego u nauczycieli/ instruktorów praktycznej nauki zawodu. Wniosek taki wypływa z badania diagnozującego poziom kompetencji kluczowych w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych. W opinii nauczycieli na temat przydatności języka angielskiego zawodowego, 100% badanych odczuwa deficyt takich kompetencji i chciałoby poprawić swoje umiejętności w tym zakresie. Język angielski zawodowy uważają za przydatny w poszukiwaniu i analizowaniu anglojęzycznych informacji zawodowych w Internecie, a także podczas poszukiwania partnerów zagranicznych dla szkoły i wyjazdów studyjnych za granicę.

- **Niedostateczne wsparcie uczniów w zdobywaniu kompetencji zawodowych w trakcie kształcenia w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach.**

Uczniowie technikum w ZSRCKU w Wojsławicach osiągają gorsze wyniki podczas egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe niż średnia dla województwa łódzkiego, np. w roku 2015 w zawodzie kucharz zdawalność ogółem(% otrzymanych dyplomów) w woj. łódzkim wyniosła 64%, natomiast w ZSRCKU w Wojsławicach tylko 58%. W roku szkolnym 2013/14 w zawodzie technik rolnik zdawalność ogółem dla woj. łódzkiego wyniosła 57,3%, a w ZSRCKU zaledwie 42,9%.

W świetle niedostatecznego przygotowania zawodowego uczniów, niepokoi fakt, że w ofercie dydaktycznej technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach prawie nie zdarzają się zajęcia pozalekcyjne, które pozwalałyby na poszerzenie wiedzy zdobytej na przedmiotach zawodowych i miały formę dodatkowych ćwiczeń praktycznych z wykorzystaniem nowoczesnej bazy. Tak twierdzi 62% uczniów.

Z drugiej strony, mimo że programy nauczania w konkretnych zawodach oraz przygotowanie infrastrukturalne i kadrowe szkoły nie pozwalają na nadawanie dodatkowych uprawnień zawodowych (zwiększających poziom opanowania kompetencji i konkurencyjność na rynku pracy), dyrektor i nauczyciele technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach (100 %), są świadomi wagi takich kompetencji oraz tego, że kompetencje takie, dają uczniom szansę szybszego awansu zawodowego i lepszej, bo konkurencyjnej pozycji w rywalizacji o miejsce pracy.

- **Niedostateczne doposażenie w nowoczesne technologie oraz niska aktywność w pozyskiwaniu funduszy na wyposażenie szkoły i wdrażanie innowacyjnych metod nauczania.**

Unowocześnianie sprzętu, za pomocą którego realizowane jest kształcenie zawodowe, aktualizowanie kompetencji nauczycieli oraz wdrażanie innowacyjnych metod nauczania stanowią czynniki kluczowe nie tylko dla podnoszenia jakości kształcenia zawodowego, ale nawet dla utrzymania jej na dotychczasowym poziomie- tak twierdzi 100 % nauczycieli i 80% uczniów. Oczywiście, wymaga to środków, którymi skromny szkolny budżet nie dysponuje. Tym bardziej istotne jest korzystanie przez szkołę ze środków europejskich, od kilku lat możliwe w polskiej przestrzeni edukacyjnej. Analizując naszą aktywność i efektywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, stwierdzamy, że jest ona stosunkowo niska. Wsparcie pochodziło przede wszystkim z ogólnopolskich programów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz środków Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, przeznaczonych na doposażenie stanowisk egzaminacyjnych.

Według respondentów, niska aktywność w aplikowaniu o fundusze zewnętrzne wynika z samego charakteru procedury aplikacyjnej (długotrwały, absorbujący proces, skomplikowana dokumentacja programów), jak również z niedostatecznego wsparcia (szkolenia, spotkania) i informacji na temat możliwości pozyskiwania środków (tak twierdzi 100 % nauczycieli).

- **Niewielki stopień wykorzystania innowacyjnych metod nauczania w technikum w Zespole Szkół RCKU, w tym wykorzystania komputera jako narzędzia pracy.**

Dobra szkoła to szkoła nieustannie poszukująca innowacyjnych, atrakcyjnych i skutecznych metod nauczania pomagających w kreowaniu przyciągających uczniowską uwagę sytuacji dydaktycznych. Trzeba pamiętać, że współczesna młodzież wręcz otoczona jest różnymi urządzeniami związanymi z nowymi technologiami, stąd też wykorzystywanie, przez nauczycieli różnych przedmiotów zawodowych, technologii informatycznych przynosi bardzo dobre efekty dydaktyczne. Technologie te umożliwiają stosowanie metody projektów, stymulującej samodzielną pracę ucznia. Trzeba podkreślić, że współczesna szkoła powinna przygotowywać swoich uczniów do samodzielnego rozwiązywania problemów, a takiego zadania nie jest w stanie wykonać placówka ograniczająca się do wykładowego, schematycznego przekazu wiedzy. W Zespole Szkół RCKU funkcjonują 2 pracownice informatyczne, jednak ich wyposażenie, zarówno w ocenie uczniów, jak i nauczycieli daleko odbiega od ich oczekiwań. Tak sądzi 100 % uczniów i 100 % nauczycieli. Respondenci-nauczyciele zwracają uwagę na trudności stosowania autorskich metod i innowacyjnych narzędzi w pracy z uczniami, m.in. z uwagi na dużą liczbę uczniów, ale i, przede wszystkim, ze względu na brak specjalistycznego oprogramowania.

7. **Problemy związane ze współpracą technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych z partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego (pracodawcami i instytucjami rynku pracy).**

Zakorzenie ponadgimnazjalnej szkoły zawodowej w jej gospodarczym otoczeniu to najlepsza gwarancja możliwej do uzyskania zgodności kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy. Zakres i jakość współpracy zależy od wszystkich wchodzących w nią partnerów, trzeba jednak podkreślić, że stroną wiodącą winna być zawsze szkoła. To aktywność ludzi odpowiedzialnych za szkołę jest kluczowym czynnikiem sukcesu w podejmowaniu

i kontynuowaniu współpracy z zakładami pracy. Równocześnie, takie współdziałanie wzmacnia potencjał jakościowy szkoły oraz jej pozycję na rynku edukacyjnym. Jest również jednym z najważniejszych czynników wspierających zatrudnienie absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Podstawową dziedziną współpracy technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach z pracodawcami jest organizacja praktycznej nauki zawodu dla uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych. Możliwość sprawdzenia się na rzeczywistym stanowisku pracy mają wszyscy uczniowie technikum w czasie praktyk zawodowych, natomiast podczas zajęć praktycznych- już niekoniecznie. Zajęcia praktyczne odbywają się w pracowniach szkolnych, które nie posiadają profesjonalnego, nowoczesnego, odpowiadającego wymogom rynku pracy, wyposażenia. Jako przykłady dobrze zorganizowanej współpracy z otoczeniem społeczno- gospodarczym w ZSRCKU w Wojsławicach można podać kontakty zawodowe z WSHiG w Poznaniu (zawód: technik żywienia i usług gastronomicznych) oraz praktyki zagraniczne u niemieckich rolników (zawód: technik rolnik). Jednocześnie, współpraca w tym zakresie napotyka również liczne bariery. Obserwujemy ostatnio, że coraz trudniej jest nam znaleźć pracodawców chętnych do przyjmowania praktykantów, a praktyki nie zawsze odbywają się zgodnie z programem. Zdarza się, że musimy się godzić na praktyki nie do końca zgodne z programem, bo inaczej pracodawcy nie przyjęliby uczniów. Nasza współpraca z lokalnymi pracodawcami nie jest mocno rozwinięta. Z jednej strony, sądzimy, że pracodawcy w większości nie są zainteresowani współdziałaniem ze szkołami. Z drugiej strony, przyznajemy, że nasza inicjatywa w nawiązywaniu tego typu kontaktów jest niewystarczająca. Wskazują na to wyniki badania pracodawców – w opinii respondentów, brak chęci współpracy ze strony szkół jest drugim pod względem częstości występowania powodem niepodejmowania wspólnych działań. Ponadto, uważają oni, że szkoła przejawia zbyt wygórowane oczekiwania, zapominając o tym, że działaniami przedsiębiorców kieruje racjonalna kalkulacja zysków i strat, która wyznacza obszary podejmowanych przez nich działań. Ogromne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania lokalnego rynku pracy ma również podejmowanie wspólnych inicjatyw przez wszystkich jego kluczowych aktorów – pracodawców, ponadgimnazjalne szkoły zawodowe oraz instytucje rynku pracy. Pozwala to na wymianę informacji o działalności poszczególnych podmiotów oraz koordynację podejmowanych przez nie działań i realizowanych przedsięwzięć.

7. Rekomendacje

- Zwiększenie kompetencji nauczycieli przedmiotów zawodowych/instruktorów praktycznej nauki zawodu w technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zakresie nowoczesnych technologii poprzez profesjonalne kursy, szkolenia i studia podyplomowe.
- Zwiększenie kompetencji uczniów, jako przyszłych uczestników rynku pracy oraz poprawa wyników egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe poprzez wdrożenie nowoczesnych metod nauczania.
- Doposażenie szkoły i wdrażanie innowacyjnych metod nauczania poprzez zwiększenie aktywności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych.
- Zacieśnienie współpracy technikum w Zespole Szkół RCKU w Wojsławicach w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych z partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego (pracodawcami i instytucjami rynku pracy) poprzez organizację staży zawodowych, praktyk i wyjazdów studyjnych.